

SEUTUMUSEO: TOIMINTAKERTOMUS 2021

Heli Hietämäki, seutumuseotutkija, Pirkanmaan maakuntamuseo

Aluksi

Seutumuseon toimintakertomus 2021 kattaa koko vuoden kuntakohtaisesti eritellyt projektit taustoineen ja perusteluine. Seutumuseon kauden 2020-2021 teemana oli näyttely- ja kokoelmapainotteisuus, joka toteutui kauden aikana jokaisen kunnan kohdalla, ja kokonaisuudessaan laaja-alaisesti.

Kunnissa toteutettu kokoelmatyö tarkoittaa kokoelmatietojen hallintaa (digitaaliset sisällöt) sekä fyysisten kokoelmien, esinevarastojen ja esillä olevien esineiden perusteellista arvioimista. Kokoelmien suhteen seudullinen tilanne paikallismuseoissa on hyvin yhtenäinen; sekä esineiden varastointi että digitaalinen kokoelmatyöskentely vaativat edelleen runsaasti työtä. Kokoelmatöillä pyritään pääsemään sellaiseen tilanteeseen, että kunnissa ja yhdistyksissä olisi tarkka tieto omien kokoelmiensa sisällöstä sekä tarvittavat keinot esineistön säilymisen varmistamiseksi. Tämä mahdollistaa osaltaan kokoelmien tuomisen osaksi aktiivista ja säännöllisesti toimivaa yleisötyötä. Kokoelmatyöskentely sekä näyttelyiden uudistamistyö tulee jatkumaan vuoden 2022 aikana.

Kuva 1:

*Sikojärven aitan näyttely,
Reipin museo.*

Heli Hietämäki 2020.

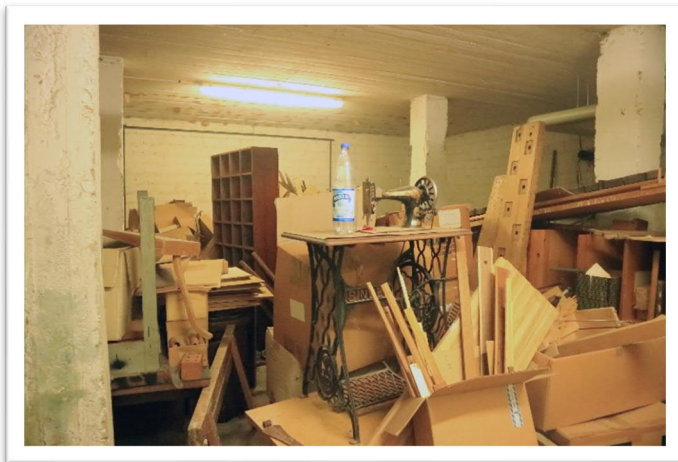
Kangasala

Vuoden 2020 syksyllä aloitettu Kangasalan urkutehtaan ja Kangasalan urkurakentamo Oy:n kokoelmainventointi valmistui alkuvuoden 2021 aikana.

- Projektin priorisoitiin vuoden alkuun kiireellisyytensä vuoksi.
- Ainutlaatuinen ja korkeatasoinen kokoelma koko Suomen mittakaavassa.
- Kokoelma on ollut vuodesta 1996 lähtien varastoituna Päiväkodin lämmitetyssä kellarissa, jossa on betoninen lattia. Esineistöön on päässyt lattian nousemaan maakosteutta, jonka takia osa esineistöä on päässyt tuhoutumaan. Esineistö kartoitettiin ja huonokuntoiset/ tuhoutuneet esineet poistettiin. Hyväkuntoinen esineistö varastoitiin muovilaatikoihin, joiden mukaan liitettiin inventointilistaukset.

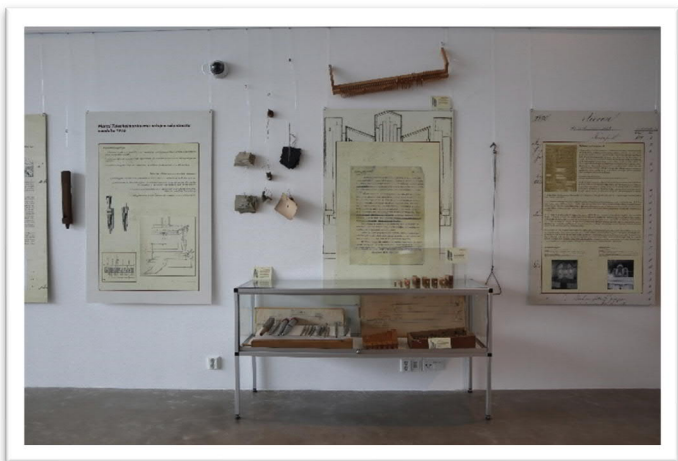
Vinkkelipukista äänikertamalleihin -näyttely Kangasala-talossa.

- Kokoelmainventoinnin pohjalta toteutettiin näyttely urkurakentamisen historiasta, joka oli esillä Kangasala -talossa toukokuussa 2021. Seutumuseon puitteissa toteutettiin näyttelykäsikirjoitus, esinevalinnat ja visuaalinen suunnittelu.

Kuvat 2 ja 3:

*Vinkkelipukista Äänikertamalleihin -
näyttely; lähtötilanteesta valmiiksi
näyttelyksi*

Hannamaria Westman 2020/2021.

Lempäälä

Lempäälässä seutumuseotyön osuus kohdistettiin suurelta osin Eskolan jalanjäljissä -näyttelyn toteuttamiseen. Tämän lisäksi tuotettiin sisältöä Kuokkalan museoraitin tehtävärastistoon.

- Lempäälä-Seuran ohjaaminen kokoelmapoliittisen ohjelman päivitystyössä.
 - o Osallistuminen Lempäälä-Seuran kokouksiin, joissa käsiteltiin Kokoelmapoliittisen ohjelman sisältöä.
- Sisällöntuotanto Kuokkalan museoraitilla kesällä 2021 esillä olleeseen Eskolan jalanjäljissä -näyttelyyn; näyttelykäsikirjoitus, esinevalinnat.
- Tehtävärastiston sisällöntuottaminen syyskuun Lempäälä -viikolle; Kuokkalan museoraitilla esillä ollut itsenäisesti suoritettava tehtävärastisto, jonka sisällön avulla esiteltiin museoalueen rakennuksia sekä kokoelmia.

Kuva 4: Eskolan jalanjäljissä -näyttely.

Ari Viidanoja 2021.

Nokia

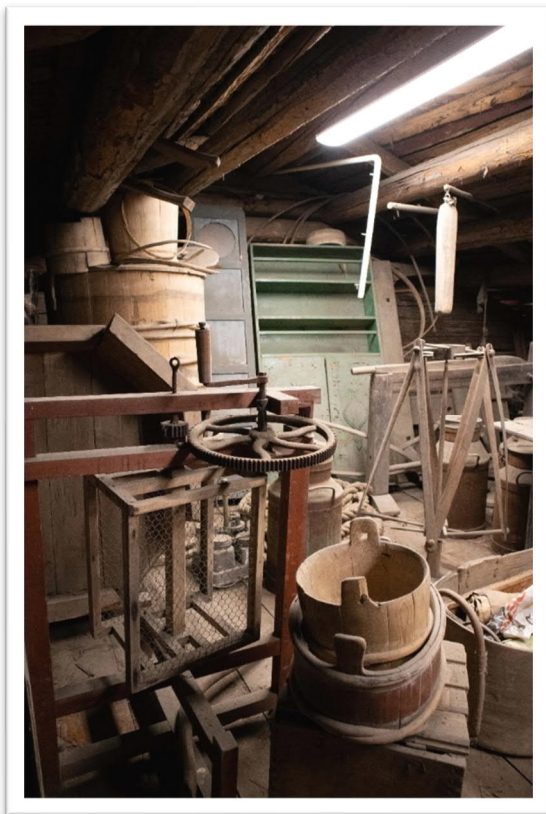
Nokialla kaikki seutumuseotyön resurssit kohdennettiin kokoelmatöihin. Alkuvuoden 2021 aikana valmistui syksyllä 2020 aloitettu Kulttuurihistoriallisen kokoelman sairaala- ja väestönsuojaesinekokoelman inventointityö.

- Esineistön inventointityö valmistui vuoden 2020 aikana, jolloin esineistön kunto on tarkastettu sekä esineet jaoteltiin omiin ryhmiinsä. Kevään 2021 aikana kokoelmat siirrettiin varastotiloihin seutumuseotyön puitteissa.

Kevään 2021 aikana toteutettiin Hinttalan kotiseutumuseon luhdin vintin esineistön digitoinnin suunnitelmat sekä valmistelevia töitä.

- Työturvallisuuden parantaminen työskentelyn mahdollistamiseksi; valaistuksen parantaminen, kaide porrasaukon ympärille.

- o Sähkövetojen ja valaistuksen suunnittelu tilaan: suunnitelma Nokian kaupungin sähköinsinöörille.
- Luhtiaitan päätyvaraston vintin esineistö inventoitiin syksyllä 2021;
 - o Esineistö käytiin läpi karkeasti jaotellen, poistaen samalla kokoelmista rikkinäinen esineistö.
 - o Varastotilan ylä- ja alakerta imuroitiin, samoin esineistö puhdistettiin pehmeän harjan ja imurin avulla.
 - o Esineistö valokuvattiin, järjesteltiin numeroituihin sekä numeroimattomiin esineisiin.
 - o Osa esineistöstä varastoitui laatikoihin ja esineistöön merkittiin inventointinumerot.
- Syksyisen inventointityön yhteydessä havaittiin luhtiaitan katossa vuotokohtia, joten katolle suositeltiin laitettavaksi pressu. Lisäksi vuoden 2022 kattoremontin ajaksi suositeltiin siivotun varastotilan sekä inventoidun esineistön suojaamista.

Kuvat 5 ja 6:

Luhtiaitan yläkerran lähtötilanne sekä alapuolen kuvassa tilanne siivouksen ja inventoinnin jälkeen.

Heli Hietämäki 2021.

Orivesi

Orivedellä vuoden 2021 seutumuseotyön päivät jaettiin Oriveden kotiseutuyhdistyksen sekä Eräjärvi-Seura ry:n kesken. Sekä Paltanmäen kotiseutumuseolla, että Eräjärven kivimuseolla sekä tulevilla kotiseutumuseolla keskityttiin kokoelmatöihin.

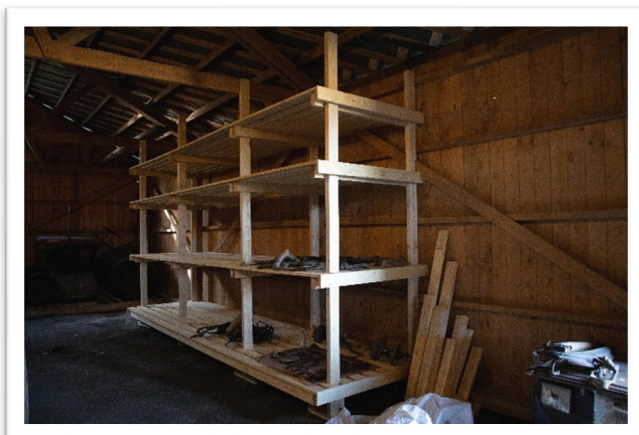
- Paltanmäen kotiseutumuseolla vietiin n.1200 esinettä käsittävä esinekortisto digitaaliseen muotoon sekä skannattiin n.350 mustavalkoista esinekuvaa sähköiseen muotoon.
- Eräjärvi-seuran kokoelmien digitoinnin ohjaus ja digitoitintalkoopäivä Kivimuseolla.

- Kivimuseoon sijoitetut kotiseutumuseon esineet inventoitiin kokonaan yläkerran osalta ja näyttelyyn sijoitetut esineet alakerran osalta. Lisäksi esinekortit (pahviset sekä kansioissa olevat paperiset) vietiin excel -taulukkoon ja esinekortteissa olevat valokuvat skannattu sähköiseen muotoon.
- Lisäksi Eräjärvi-Seuran aktiiveille on annettu käytännön ohjeistusta esineiden käsittelyyn, puhdistamiseen, siirtelyyn, valokuvaamiseen sekä excel-pohjaisen kokoelmaluettelon käyttämiseen.

Pirkkala

Pirkkalassa keskityttiin Reipin museon kokoelmatyöhön tähdäten museon varastointiuudistuksen toteuttamiseen ja näyttelysuunnittelun eteenpäin viemiseen.

- Ajokaluvaran esineinventointi sekä -poistot, varastohyllyjen suunnittelu; Ajokaluvarassa esitellään museon suurikokoista esineistöä ja osassa esineistä on havaittu kesän aikana eteneviä jumivaurioita. Aktiivisen jumikannan vuoksi esineitä jouduttiin poistamaan kokoelmista esineistön säilymisen parantamiseksi.
 - o poistoehdotuksen ja poisto-ohjeistuksen laatiminen
- Rakennusten kuntoselvitys (perinnerakennusmestari Anne Uosukainen, kunnan tilapalvelut); rakennuksissa on havaittu kattovuotoja sekä alahirsien lahovaurioita. Perinnerakennusmestari Anne Uosukainen on laatinut katselmuksesta raportin.
- Reipin museon näyttelyiden sisällön uudistaminen
 - o Esinevarastointi, esineistöön tutustuminen Siiri -kokoelmanhallintajärjestelmässä sekä museoalueella, varastointiohjeistus
 - esinevalinnat näyttelyyn
 - esinevalinnat varastointiin
 - esinevalinnat käyttökokoelmaan
 - o Näyttelysuunnittelu
 - Arkistomateriaalin ja lähdemateriaalin läpikäynti
 - Näyttelyrungon laatiminen
 - Näyttelytekstien aloittaminen
 - o Kuvitusopimuksen ja -tilauksen laatiminen

Kuva 7

Ajokaluvaran uusi varastohylly.

Heli Hietämäki 2021

Ylöjärvi

Ylöjärven seutumuseotyön osuus vuonna 2021 käytettiin Vanhan Räikän historiasta kertovan näyttelyn suunnitteluun sekä Haveri ry:n kokoelmatöihin.

- Haverin kaivosmuseon esinekokoelman siirtosopimuksen valmistelu.
 - o Seutumuseo on avustanut Haveri ry:tä kokoelmien siirtosopimuksen valmistelussa, jotta kokoelmien luovuttaminen Ylöjärven kaupungille olisi mahdollista kevään 2022 aikana.
- Haverin kaivosmäen alueen kehittämiseen liittyviä asioita on kirjattu ylös koostaen samalla toimintasuunnitelmaa.
- Haveri ry:n geologisen kokoelman tulevaa digitointia on valmisteltu selvittämällä kokoelman luetteloinnin vaatimuksen ja pääpiirteet.
- Ylöjärven keskustassa sijaitsevan Vanhan Räikän näyttelysuunnittelu on aloitettu kartoittamalla lähdemateriaalia; valokuvien ja muun materiaalin läpikäyminen Ylöjärven Topoteekista, lähdekirjallisuus on kartoitettu sekä näyttelytekstien koostaminen aloitettu.

Muut työtehtävät

Seutumuseotutkijan työhön on kuulunut toimintakertomuksen ja toimintasuunnitelman kokoaminen, yhteistyöryhmän esittelijänä ja sihteerinä toimiminen, seutumuseon ohjauspalaverit maakuntamuseotutkijan kanssa, koulutukset sekä työyksikön viikkopalaverit ja infotilaisuudet. Vapriikin asiantuntemuksesta on vuonna 2021 hyödynnetty erityisesti perinnerakennusmestarin työpanosta.

Koronarajoituksista huolimatta työtä on pystytty tekemään hyvin alkuperäisen suunnitelman mukaisesti kokoelmatyöhön keskittyen. Suunnittelu ja sisällön tuotanto on sujunut hyvin etätöinäkin ja tapaamisia kunnissa sekä pienimuotoiset talkoot Eräjärvellä kokoelmaluetteloinnin parissa on pystytty järjestämään turvavälejä ja maakuntamuseon turvallisuusohjeita noudattaen. Tiukempien rajoitusten ollessa voimassa on tapaamiset pyritty pitämään etänä.

Kuva 8:

Eräjärvi -seuran aktiivinen talkooporukka Kivimuseon edustalla.

Heli Hietamäki 2021.

Yhteiset projektit

Yhteisenä projektina selvitettiin seutumuseon menetelmäpankin WordPress-pohjaisen ilmaisen blogisivuston siirtoa saavutettavuusvaatimukset paremmin täyttävälle sivustolle. Vaihtoehtoina olivat maksullinen valmis WordPress-pohja, sivuston teettäminen yksityisellä firmalla tai Tampereen kaupungin erillissivusto. Alkusyksyn aikana selvisi, että sivusto on mahdollista tehdä Tampereen kaupungin erillissivuna. Sivupohja saatiin käyttöön vasta myöhemmin syksyllä ja sen käyttöönoton ja päivittämisen kanssa oli teknisiä ongelmia, joten sivusto ei vielä valmistunut.

Menetelmäpankkiin tuotettiin uutena menetelmänä digitaalisten viestintä- ja tallennuspalveluiden opas paikallismuseoiden käyttöön. Oppaan tavoitteena on tehdä ilmaisten viestintä- ja tallennuspalveluiden käyttöönottoa tunnetuksi ja helposti lähestyttäväksi paikallismuseotoimijoille. Opas vastaa tarpeeseen saada helposti tietoa käyttöön otettavista palveluista sekä antaa selkeän opastuksen palveluiden käytön aloittamiseksi. Tämä toivottavasti mahdollistaa sen, että yhä useammassa paikallismuseossa voidaan ottaa digitaaliset ilmaispalvelut museotyön tueksi.

Avustavan tutkijan työsuhde

Hannamaria Westman päätti 17.8.2020 alkaneen työsuhteensa 31.5.2021. Seutumuseotutkijan työsuhdetta jatkamaan palkattiin Heli Hietamäki 1.6.2021 alkaen, joka työskenteli myös Seutumuseohankkeessa avustavana tutkijana huhtikuulla 2021 kolmen viikon ajan keskittyen Pirkkalan näyttelysuunnitteluun sekä digi ja some-oppaan sisällön tuotantoon. Liina Luoma työskenteli seutumuseotoiminnassa tutkijana kahden viikon ajan syksyn 2021 aikana suunnitellen menetelmäpankin sivusiirtoa ja tuottaen digi- ja someoppaan ohjeosiota. Wilhelmiina Saikkonen oli vielä loppuvuodesta apulaistutkijana loppuvuodesta 2021 kolme ja puoli viikkoa keskittyen Menetelmäpankin sivu-uudistustyöhön ja taustamateriaalin keruuseen Ylöjärven Vanhan Räikän näyttelysuunnittelua varten.

LIITE1: Kuntakohtaiset toteutuneet työpäivät 2020-2021